

**ECOLOGISCH WERKPROTOCOL
HEIKIKKER, POELKIKKER, GROTE
MODDERKRUIPER EN ALGEMENE
SOORTEN**

DE BELDERT

TE ZOELEN

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

**HEIKIKKER, POELKIKKER, GROTE
MODDERKRUIPER EN ALGEMENE SOORTEN**

DE BELDERT

TE ZOELLEN

Colofon

Opdrachtgever: Novar Nederland B.V.
Emmasingel 4
9726 AH Groningen

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
info@vdhelm.nl www.vdhelm.nl

Projectfoto's: Dhr. ing. A. Kolders, Stichting Ravon

Wijze van citeren: VanderHelm Milieubeheer B.V. (2023). *Kenmerk SFBE2022153. Ecologisch werkprotocol Heikikker, poelkikker, grote modderkruiper en algemene soorten De Beldert te Zoelen, d.d. 9 juni 2023*

© VanderHelm Milieubeheer B.V.

Projectcode: TEVO20221529

Verantwoording	Status / versie	Definitief
	Datum	9 juni 2023
Auteur	Dhr. H. Kiers MSc.	
Kwaliteitscontrole	Dhr. Ing. A. Kolders	
Vrijgave	Mevr. ing. K.E. Orie-Vreugdenhil	

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	4
1.1 AANLEIDING	4
1.2 BESCHRIJVING PROJECTGEBIED.....	4
1.3 WERKZAAMHEDEN EN PLANNING	5
1.4 Te BESCHERMEN ECOLOGISCHE WAARDEN	5
1.3 OVERTREDING OP DE WET NATUURBESCHERMING VOORKOMEN.....	6
2. MAATREGELEN EN VERPLICHTINGEN	7
2.1 MAATREGELEN GROTE MODDERKRUIPER, HEIKIKKER EN POELKIKKER	7
2.2 MAATREGELEN ALGEMENE ZORGPLICHT	7
2.3 OVERIGE AANDACHTSPUNTEN.....	8
3. ORGANISATIE ECOLOGISCHE BEGELEIDING	9
3.1 PLANNING ECOLOGISCHE BEGELEIDING	9
3.2. GEGEVENS BETROKKEN ORGANISATIES	9

BIJLAGEN:

1. KWALITEITSBORGING EN VERANTWOORDING
2. REGIONALE SITUATIEKAART
3. WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING
4. VERSPREIDING GROTE MODDERKRUIPER, HEIKIKKER EN POELKIKKER

1. INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. heeft van Novar Nederland B.V. (hierna “Novar”) opdracht gekregen voor het opstellen van een ecologisch werkprotocol voor heikikker, poelkikker, grote modderkruiper en algemene soorten, ten behoeve van de aanleg van een duiker bij de Beldert te Zoelen.

1.1 AANLEIDING

De aanleiding voor het opstellen van het ecologisch werkprotocol zijn het plaatsen van een duiker in het projectgebied en de toepasselijkheid van de Wet natuurbescherming. Binnen de watergang, parallel aan de Mauriksestraat tussen de noord- en zuidplas zijn mogelijk heikikker, poelkikker en grote modderkruiper aanwezig (VanderHelm 2023).

Na overleg met de omgevingsdienst Rivierenlanden (de heer G. Akkermans) kan de aanleg van de duiker zonder overtreding van de Wet natuurbescherming plaatsvinden zolang er gewerkt wordt conform een ecologisch werkprotocol, wanneer dit werkprotocol wordt aangehaakt aan de omgevingsvergunning. Dit met de kanttekening, dat het ecologisch werkprotocol in de praktijk ook dient te worden nageleefd. Een ecooloog van VanderHelm zal de ecologische begeleiding verzorgen; Omgevingsdienst Rivierenland houdt toezicht.

1.2 BESCHRIJVING PROJECTGEBIED

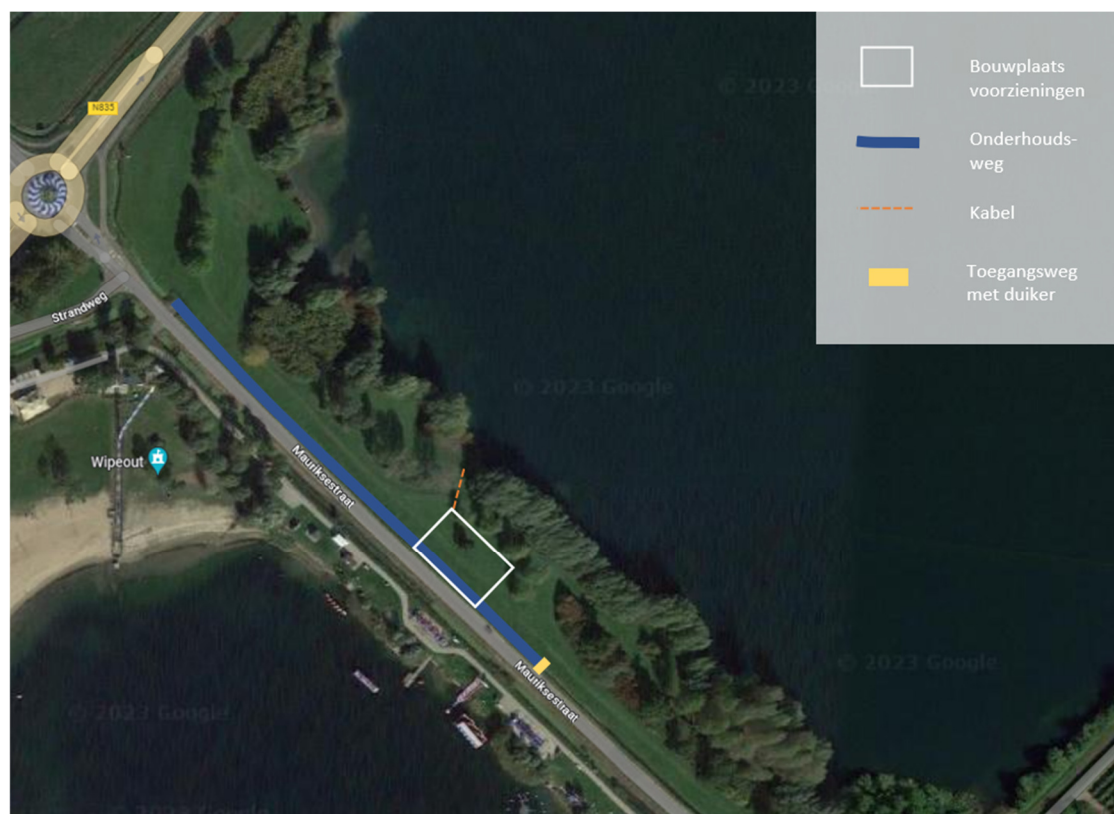
De aanleg van de duiker maakt onderdeel uit van een groter project, waarbij er in de noordelijke plas van de Beldert een zonnepark gepland is. De locatie van de duiker is gepland langs de Mauriksestraat. Dit betreft een doorgaande weg met een intensief gemaaide berm. De smalle watergang bevat enige oever- en watervegetatie en de overzijde tot aan het struweel wordt eveneens intensief gemaaid (Afbeelding 1).

Afbeelding 1: Locatie geplande duiker is aangegeven met de rode stip.

1.3 WERKZAAMHEDEN EN PLANNING

Om het drijvende zonnepark te kunnen realiseren, worden een aantal voorzieningen op land gerealiseerd aan de zuidzijde van de plas. Ten behoeve van de bouwwerkzaamheden wordt een in- en uitrit aangelegd om de bouwlocatie bereikbaar te maken voor bouwverkeer. Deze ontsluiting wordt over de watergang geplaatst via een duiker naar de Mauriksestraat (Afbeelding 2). De breedte van de in-/uitrit zal circa 5 meter bedragen (minimum van 4,5 meter + marge). De onderdoorgang van de duiker heeft een diameter van 80 centimeter.

Afbeelding 2: Locatie van de geplande duiker is aangegeven in geel.

De planning is ten tijde van het opstellen van onderhavig ecologisch werkprotocol nog niet bekend. De opdrachtgever geeft aan, dat de ecologische planning leidend is en zich heeft gecommitteerd om buiten het broedseizoen te werken.

1.4 TE BESCHERMEN ECOLOGISCHE WAARDEN

In tabel 1 worden de te verwachten soortgroepen (VanderHelm, 2023) weergegeven en de locatie waar deze worden verwacht.

Tabel 1: Verwachte (zwaarder beschermde) soorten in het projectgebied

Soort	Ontheffing/ overtreding Wnb voorkomen/ zorgplicht	Aanwezig/verwacht	Locatie
Grote modderkruiper	Overtreding op de Wet natuurbescherming voorkomen	Verwacht	In de watergang
Heikikker	Overtreding op de Wet natuurbescherming voorkomen	Verwacht	In de watergang en op de oevers
Poelkikker	Overtreding op de Wet natuurbescherming voorkomen	Verwacht	In de watergang en op de oevers
Algemene soorten en vrijgestelde grondgebonden zoogdieren en amfibieën	Zorgplicht	Verwacht	In de watergang en op de oevers

De grote modderkruiper verplaatst zich over zeer beperkte afstanden. Binnen het leefgebied heeft de soort gedurende het jaar en in verschillende levensstadia meerdere biotopen nodig. Ondiepe, voedselarme

watergangen met waterplanten en plantenrijke oeverzones hebben de voorkeur van de grote modderkruiper. Deze watergangen worden gebruikt als paaigronden en hier groeien de juveniele vissen op. Bij opwarming van het water en in de winter verplaatst de soort zich naar diepere watergangen in de directe omgeving (BIJ12, 2021). In de omgeving van het projectgebied zijn meerdere waarnemingen van de grote modderkruiper bekend (zie Bijlage 4). De locatie waar de duiker wordt geplaatst is echter matig geschikt voor de soort. Dit komt mede doordat de watergang ondiep, er weinig waterplanten aanwezig zijn en niet beschikt over de meerdere microklimaten zoals bovenstaand beschreven. Individuen en voortplantings- en rustplaatsen van grote modderkruiper zijn beschermd middels artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierin is opgenomen dat individuen en verblijfslocaties niet opzettelijk mogen worden vernietigd en/of verstoord.

De heikikker en de poelkikker zijn beide warmte minnende soorten met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. Net als de grote modderkruiper zijn deze kikkersoorten gebaad bij een goed begroeide oever. Dit biedt mogelijkheid tot schuilen en ei-afzetting (BIJ12, 2017). Beide soorten houden van voedselarm en schoon water en zijn waargenomen in de omgeving van het projectgebied (zie Bijlage 4). De watergang waar de duiker wordt geplaatst en de omliggende habitat zijn geschikt voor zowel de heikikker als de poelkikker, omdat de beschreven elementen aanwezig zijn. Het zijn echter cultuur mijdende soorten (Ravon, sd). Aangezien er intensieve recreatie (Wipe-out) is aan de overzijde van de Mauriksestraat en er bovendien intensief gemaaid wordt is het minder waarschijnlijk dat de heikikker en de poelkikker in de watergang aanwezig zijn. De aanwezigheid van beide soorten kan echter ook niet worden uitgesloten. Individuen en voortplantings- en rustplaatsen van heikikker en poelkikker zijn beschermd middels artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Afbeelding 3: links: grote modderkruiper, midden: heikikker, rechts: poelkikker (bron: ravon.nl)

1.3 OVERTREDING OP DE WET NATUURBESCHERMING VOORKOMEN

Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen is een werkprotocol opgesteld. Deze is onder andere geënt op de Gedragscode Soortenbescherming Gemeenten (Drosten et al, 2020). Het werkprotocol geeft de maatregelen en voorwaarden weer waaronder de duiker kan worden gerealiseerd. Het dient als leidraad en voorwaarde voor de aannemer. Op deze manier wordt voorkomen dat aantasting van mogelijk aanwezige beschermde natuurwaarden optreedt.

2. MAATREGELEN EN VERPLICHTINGEN

In dit hoofdstuk is uitgewerkt welke ecologische maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat door de werkzaamheden de Wet natuurbescherming wordt overtreden. De maatregelen en verplichtingen worden voorafgegaan door een nummer.

De ecologische begeleiding dient te worden verzorgd door deskundig personeel, zoals genoemd door het Ministerie van Economische Zaken. Ecologen van VanderHelm Milieubeheer B.V. voldoen aan deze voorwaarden voor deskundig personeel (Box 1). De ecologische begeleiding wordt minimaal uitgevoerd op kritische momenten in overleg met de opdrachtgever. In paragraaf 2.2 en 2.3 is een overzicht opgenomen van de minimale begeleiding die bij dit project nodig is.

Box 1: Deskundigheid

Het Ministerie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdiervereeniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

2.1 MAATREGELEN GROTE MODDERKRUIPER, HEIKIKKER EN POELKIKKER

De grote modderkruiper, heikikker en poelkikker zijn mogelijk aanwezig in de watergang waar de duiker wordt aangelegd. In deze paragraaf worden de maatregelen genoemd om de soorten en hun leefgebied niet te schaden gedurende en na afloop van de aanleg van de duiker. De beschreven maatregelen zijn in lijn met hetgeen beschreven staat in de Gedragscode Soortbescherming Gemeenten (Borst et al., 2020).

1. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding, waaronder een startoverleg en begeleiding van de werkzaamheden.
2. Er dient gewerkt te worden buiten de kwetsbare periodes. Het gaat daarbij om de voortplantingsperiode en winterrust. De geschikte werkperiode varieert per soortgroep en daardoor is de periode waarin gewerkt kan worden beperkt tot de maand september (Tabel 1).

Tabel 1: Kwetsbare periode grote modderkruiper, heikikker, poelkikker, broedvogels.

Kwetsbare periode	Jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Grote modderkruiper												
Heikikker												
Poelkikker												
Broedseizoen												

3. Voor de grote modderkruiper geldt dat maximaal 25% van het leefgebied werklocatie mag zijn. Voor heikikker en poelkikker is dat maximaal 10%. Gezien de geringe omvang van de werkzaamheden voldoen de aanlegwerkzaamheden van de duiker hieraan.
4. Werkzaamheden worden alleen uitgevoerd bij watertemperaturen tussen de 5 en 20 graden Celsius.
5. Na afloop van de werkzaamheden dient de locatie weer geschikt te zijn voor de genoemde soorten (behoud functionaliteit). Er mag alleen sprake zijn van tijdelijke aantasting van leefgebied.
6. Structuren die gebruikt kunnen worden als verblijfplaats door dieren, waaronder hopen takken, puin en bladeren, boomstammen en stronken, moeten gespaard worden. Dit zijn mogelijk overwinteringslocaties voor heikikker en poelkikker.

2.2 MAATREGELEN ALGEMENE ZORGPLICHT

7. Onnodige verstoring door betreding, licht en geluid van terreinen, waar planten en dieren (kunnen)

verblijven wordt zoveel als mogelijk voorkomen.

8. Werkpaden en werkomgeving worden zo beperkt mogelijk gehouden. Tijdens het veldbezoek dient de werkroute uitgezet te worden in overleg met een ecooloog.
9. Het uitvoerend personeel dient alert te zijn op het verschijnen van dieren in het projectgebied. Aangetroffen dieren worden niet opzettelijk overreden, bedolven of gedood.
10. Wanneer de grote modderkruiper, heikikker en/of poelkikker (zie Afbeelding 3) wordt aangetroffen binnen het werkgebied dient contact opgenomen te worden met een ecooloog en zal het werk stilgelegd moeten worden. Van het dier dienen foto's gemaakt te worden. Een deskundig ecooloog kan bepalen welke vervolgstappen nodig zijn.
11. Wanneer twijfel bestaat over aangetroffen kikkersoorten worden foto's gemaakt en voorgelegd aan de deskundig ecooloog. Deze zal indien mogelijk op basis van foto's beoordelen of het om één van de in punt 10 genoemde soorten gaat.

2.3 OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

12. Bij wijzigingen van de werkwijze, de begrenzing van het projectgebied of planning dient contact op te worden genomen met een deskundig ecooloog. In overleg dient te worden bepaald of andere maatregelen nodig zijn. Eventueel kan gemotiveerd worden afgeweken van het ecologisch werkprotocol. Een dergelijke afwijking dient schriftelijk te worden vastgelegd.
13. Er wordt geadviseerd om buiten het broedseizoen te werken (globaal van april tot en met augustus). De opdrachtgever heeft zich hieraan ook gecommitteerd en de werkbare periode voor eerder genoemde soorten betreft september, doordat ecologische begeleiding verplicht is, kan ook verstoring van eventuele late broedgevallen worden voorkomen.

3. ORGANISATIE ECOLOGISCHE BEGELEIDING

In dit hoofdstuk is opgenomen op welke momenten ecologische begeleiding noodzakelijk is en welke gegevens dienen te worden vastgelegd in het kader van een omgekeerde bewijslast. Met behulp van deze gegevens kan worden aangetoond dat de werkzaamheden zijn uitgevoerd onder ecologische begeleiding.

3.1 PLANNING ECOLOGISCHE BEGELEIDING

In Tabel 2 zijn de kritische momenten gedurende de werkzaamheden opgenomen waarbij minimaal ecologische begeleiding noodzakelijk is. Hierbij is de aangeleverde planning van de opdrachtgever gehanteerd. Geadviseerd wordt om minimaal twee weken voor aanvang van kritische werkzaamheden contact op te nemen met een deskundig ecooloog om de planning van de werkzaamheden af te stemmen.

Tabel 2: Planning van de werkzaamheden

Periode	Werkzaamheid uitvoerder	Maatregel	Ecologische begeleiding
Voorafgaand aan de werkzaamheden	N.v.t.	1	Locaties van de werkzaamheden controleren op mogelijke voortplantings- of overwinteringsplaatsen.
Gedurende de werkzaamheden	Alle werkzaamheden	4 t/m 11	Advisering (zorgplicht)maatregelen

Indien de planning wordt gewijzigd dient volgens maatregel 12 contact opgenomen te worden met een deskundig ecooloog. In overleg met een deskundig ecooloog kan worden bepaald of andere maatregelen nodig zijn.

3.2. GEGEVENS BETROKKEN ORGANISATIES

De volgende organisaties zijn betrokken bij het project:

Tabel 5: Betrokken organisaties

Bedrijf/Instantie	Betrokkenheid
Novar Nederland B.V. Contactpersoon: Dhr. M. Bent Emmasingel 4 9726 AH Groningen	Opdrachtgever
Omgevingsdienst Rivierenland Adviseur: Dhr. G Akkermans Postbus6267 4001 WG Tiel	Advies gemeente Toezicht Wet natuurbescherming
VanderHelm Milieubeheer B.V. Contactpersoon: Dhr. H. Kiers Nobelsingel 2 2652 XA BERKEL EN RODENRIJS Telefoon: 010 - 2492460 E-mail: hki@vdh.nl	Adviseur ecologie

REFERENTIES

- BIJ12 (2021). *Kennisdocument Grote modderkruiper*
- BIJ12 (2017). *Kennisdocument Heikikker*
- BIJ12 (2017). *Kennisdocument Poelkikker*
- Borst et al. (2020). *Kenmerk 20201204b. Gedragscode soortbescherming gemeenten voor Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting en Bestendig beheer of onderhoud, d.d. 04-12-2020*
- Ravon (sd). www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/, geraadpleegd op 5 mei 2023
- VanderHelm (2023), VanderHelm Milieubeheer B.V. (2023). *Projectcode: SFBE20221153. Ecologische quickscan De Beldert te Zoelen, d.d. 24-03-2023*

BIJLAGE 1 KWALITEITSBORGING EN VERANTWOORDING

DESKUNDIGHEID

De uitvoerend ecologen voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige. Deze voorwaarden zijn vermeld in Box 2.

Box 2: Voorwaarden voor deskundigheid, Ministerie van Economische Zaken.

Het Ministerie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

VOLLEDIGHEID ONDERZOEK

De ecologische quickscan betreft een onderzoek naar onder andere de (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in en nabij het projectgebied. Het onderzoek is gebaseerd op een bureaustudie en een éénmalig veldbezoek. Voor een volledige inventarisatie van alle aanwezige flora en fauna ter plaatse van het projectgebied dient een soortgericht onderzoek te worden uitgevoerd wat veelal gebonden is aan bepaalde perioden in het jaar.

Uit een soortgericht onderzoek kan naar voren komen dat beschermde soorten aanwezig zijn en dat daarop een negatief effect ontstaat. Mitigerende en/of compenserende maatregelen zijn dan nodig en mogelijk dient een ontheffing te worden aangevraagd om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Deze vervolgstappen zijn geen onderdeel van de ecologische quickscan.

KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op de door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

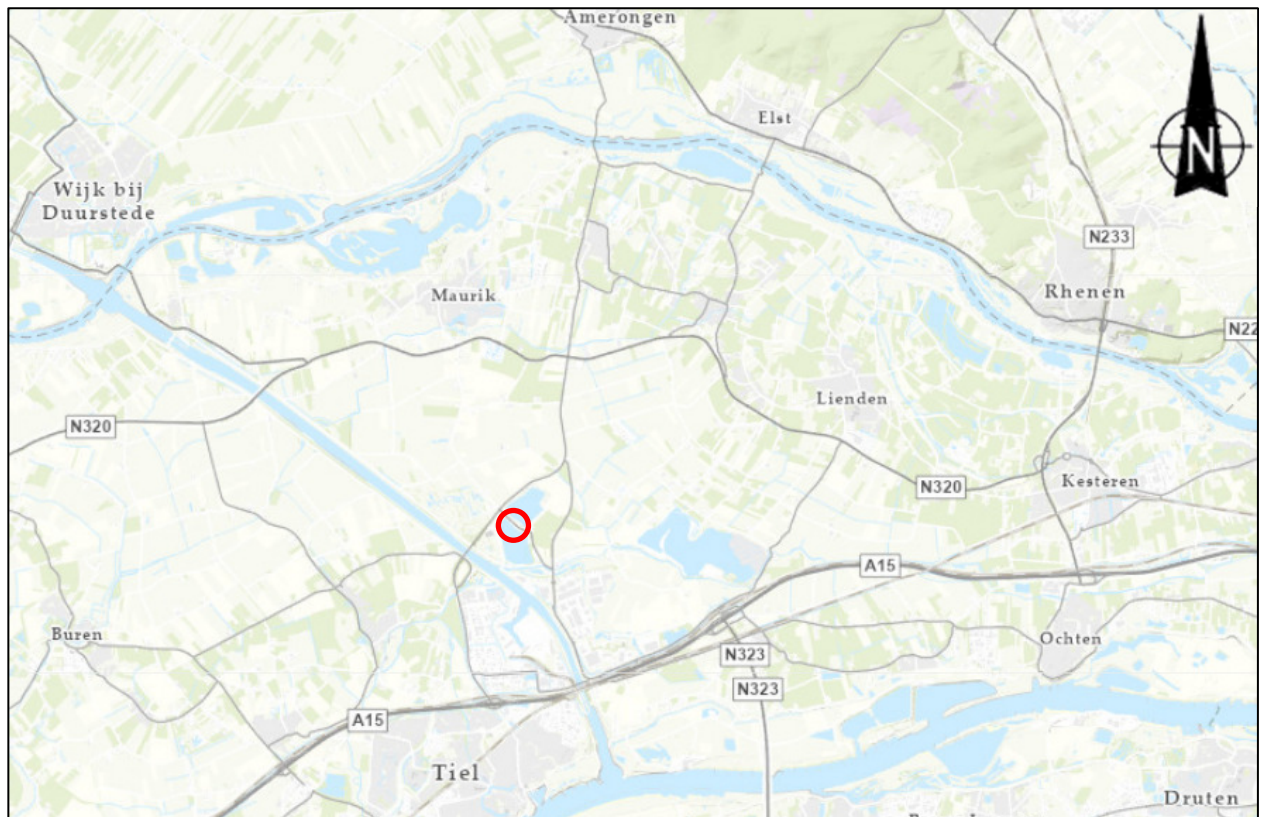
VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V.

VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitvoering.

BIJLAGE 2. REGIONALE SITUATIEKAART

 = Projectgebied

BIJLAGE 3. WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING

In Nederland wordt de bescherming van natuur geregeld met behulp van de Wet natuurbescherming. Onder de Wet natuurbescherming valt de bescherming van enerzijds in het wild levende dieren (fauna) en planten (flora) en anderzijds de gebiedsbescherming en de bescherming van houtopstanden. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de vigerende wet- en regelgeving inzake de Wet natuurbescherming.

WET NATUURBESCHERMING (01-01-2017)

De Wet natuurbescherming is een samenkomen van drie voormalige natuurwetten: De Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Onder de Wet natuurbescherming valt nu de soortenbescherming en de gebiedsbescherming.

SOORTENBESCHERMING (FLORA EN FAUNA)

De Wet natuurbescherming beschermt kwetsbare en zeldzame flora en fauna. De wet geldt daar waar beschermde soorten voorkomen. De beschermde soorten zijn onderverdeeld in Europees- en nationaal beschermde dier- en plantensoorten. Afhankelijk van de beschermde status van een soort dient bij de aantasting van exemplaren of nesten, voortplantings- of rustplaatsen van deze soort, een ontheffing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Belangrijk voor de toekenning hiervan is de status, maar ook of de duurzame instandhouding van de populatie wel of niet in het geding is. Indien geen verbodsbepalingen worden overtreden kan mogelijk worden volstaan met een mitigatieplan.

Europees beschermde dier- en plantensoorten

Deze soorten betreffen in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern, bijlage I bij het Verdrag van Bonn en vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern, bijlage I bij het Verdrag van Bonn

Voor deze soorten dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorgen dat de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen gegarandeerd wordt. Tevens kunnen werkzaamheden, onder voorwaarden, worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, dwingende redenen van groot openbaar belang of volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden.

Vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn

Voor vogels dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorgen dat de functionaliteit van de nesten en rustplaatsen gegarandeerd wordt. Tevens kunnen werkzaamheden, onder voorwaarden, worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer of volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden.

Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

Deze soorten betreffen in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wet natuurbescherming.

Vrijstelling

Middels een vrijstellingsregeling kan in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend worden voor nationaal beschermde dier- en plantensoorten. Derhalve hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor deze soorten blijft wel de algemene zorgplicht van kracht. Per provincie wordt een vrijstellingslijst opgesteld. Elke provincie kan ervoor kiezen om verschillende soorten vrij te stellen. Per project zal gekeken moeten worden welke dier- en plantensoorten in de betreffende provincie zijn vrijgesteld. Voor soorten die niet zijn vrijgesteld dient gewerkt te worden volgens een goedgekeurde gedragscode, of dient bij de aantasting van exemplaren nesten, voortplantings- of rustplaatsen van deze soort bij activiteiten die de verbodsbepalingen overtreden, een ontheffing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

VERBODEN HANDELINGEN

Naast de zorgplicht zijn een aantal verboden handelingen opgenomen. Deze worden hieronder weergegeven.

Artikel 3.1 Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5 Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;

- c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Gedragscode

Voor zowel Europees als nationaal beschermde soorten geldt dat werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden volgens een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode. De betreffende gedragscode moet voor de werkzaamheden en soort(groep) geschreven en beschikbaar zijn. Dit geldt indien de werkzaamheden plaatsvinden in het kader van:

- een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of –bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- een bestendig gebruik, of
- een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd onder een gedragscode, mits de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van de soorten behouden blijft.

Positieve afwijzing

Als er maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van zowel Europees als nationaal beschermde soorten garanderen, is een ontheffing op de Wet natuurbescherming niet noodzakelijk. Om er echter zeker van te zijn of de opgestelde mitigerende maatregelen voldoende zijn, kan op basis van deze maatregelen een ontheffing bij de betreffende provincie worden aangevraagd. Indien de provincie akkoord gaat met de mitigerende maatregelen en de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van de soorten hiermee behouden blijft, wordt de ontheffingsaanvraag positief afgewezen en mogen de werkzaamheden zonder ontheffing worden uitgevoerd.

ZORGPLICHT

De zorgplicht valt onder zowel de soortenbescherming (dier- en plantensoorten) als gebiedsbescherming. Onderstaand worden de maatregelen met betrekking tot zorgvuldig handelen weergegeven, zoals opgenomen artikel 1.11 en artikel 3.31, lid 3, van de Wet natuurbescherming.

Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura-2000 gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura-2000 gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Artikel 3.31, lid 3, van de Wet natuurbescherming

3. Van zorgvuldig handelen is in elk geval sprake, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:
- a. er worden slechts handelingen verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, bedoeld in het tweede lid, en
 - b. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op dieren wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:
 - i. dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden gedood;
 - ii. nesten van vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, rustplaatsen van vogels worden vernield of beschadigd, dan wel voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de in artikel 3.5, eerste lid, of artikel 3.10, eerste lid, bedoelde dieren worden beschadigd of vernield, en
 - iii. eieren van dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden vernield, of
 - c. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op planten van soorten als bedoeld in artikel 3.5, vijfde lid, of 3.10, eerste lid, wordt voorafgaand aan en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen dat deze planten worden geplukt, afgesneden, onttorteld of vernield.

GEBIEDSBESCHERMING

Onder de gebiedsbescherming vallen de Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland, Beschermde Natuurmonumenten, gebieden ter uitvoering van verdragen en andere internationale verplichtingen (zoals wetlands) en houtopstanden.

NATURA2000

Natura 2000-gebieden zijn gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. Voor elk Natura 2000-gebied wordt door de betreffende provincie een beheerplan opgesteld, waarin de nodige instandhoudingsmaatregelen zijn opgenomen.

Artikel 2.7, lid 2, van de Wet natuurbescherming stelt over Natura 2000-gebieden het volgende: *'Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.'*

De toetsing betreft het vaststellen of het projectgebied in of in de omgeving van een beschermd natuurgebied gelegen is en of er sprake is van een negatief effect op de beschermde natuurwaarden. Als dit niet het geval is dan is verder onderzoek niet nodig. Indien er wel sprake is van een effect op beschermde natuurwaarden is een aanvullende toetsing noodzakelijk, waarbij wordt vastgesteld in hoeverre er sprake is van een negatief effect.

NATUURNETWERK NEDERLAND

Het beschermingsregime voor gebieden die vallen onder het NNN vloeit voort uit het Natuurbeleidsplan uit 1991 en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het is in de Nota Ruimte op nationaal niveau en vervolgens door de provincies op provinciaal niveau nader uitgewerkt. Bescherming van deze gebieden is op planologische basis en er wordt van uitgegaan van het "Nee, tenzij"-regime en compensatiebeginsel. Het ruimtelijk beleid voor het NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in het NNN het "nee, tenzij"- regime. Indien een voorgenomen ingreep de "nee, tenzij"-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het "nee, tenzij"-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Houtopstanden

Onder de Wet natuurbescherming (houtopstanden) vallen:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are;
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd.

Wanneer voor het uitvoeren van werkzaamheden houtopstanden zoals hierboven beschreven gekapt moeten worden geldt een meldings- en herplantplicht. De kapmelding is geen kapvergunning. In sommige gemeenten is een kapvergunning vereist, die door de gemeente wordt afgegeven. Voordat gekapt wordt, is het raadzaam bij de gemeente na te vragen of een vergunning vereist is. Als dat zo is, moet die apart worden aangevraagd. Gemeenten leggen in de bomenverordening vast welke bomen zonder vergunning mogen worden gekapt en voor welke bomen een meldings- of vergunningsplicht geldt. Binnen drie jaar nadat een bos is gekapt, moet het worden herplant. Deze termijn van drie jaar geldt ook als het bos door een calamiteit (brand, storm, ziekten of plagen) verloren gaat. Na drie jaar moet er een geslaagde herbebossing zijn uitgevoerd. Een herbeplanting die niet goed is aangeslagen moet, binnen 3 jaar na kap, worden ingeboet.

In de Wet natuurbescherming zijn verboden handelingen ten aanzien van houtopstanden opgenomen in artikel 4.2. Deze worden hieronder weergegeven.

Artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming

1. Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten.
2. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen over de melding, bedoeld in het eerste lid. Deze regels kunnen in elk geval betrekking hebben op:
 - a. de gegevens die bij de melding worden verstrekt;
 - b. de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan, en
 - c. de wijze waarop de melding wordt gedaan.
3. Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

De meldings- en herplantplicht is niet van toepassing:

- indien houtopstanden worden geveld ter uitvoering van instandhoudingsmaatregelen of ten behoeve van Natura 2000-gebieden;
- voor het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in en aantoonbaar wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.

In uitzonderingsgevallen kan een kapverbod worden opgelegd als het natuur- en landschapsschoon ernstig geschaad dreigt te worden door de voorgenomen kap. In de praktijk gebeurt dit nagenoeg nooit. Er moet sprake zijn van opstanden of lanen van een uitzonderlijke natuurwaarde of landschappelijke waarde.

BIJLAGE 4. VERSPREIDING GROTE MODDERKRUIPER, HEIKIKKER EN POELKIKKER

Afbeelding 4: Verspreiding Grote modderkruiper (Bron: NDFF)

Afbeelding 5: Verspreiding Heikikker (Bron: NDFF)

Afbeelding 6: Verspreiding Poelkikker (Bron: NDFF)